

Ze hebben veel weg van Orchideeën- of Parnassiazaad. Maar die van intermedia, de Drosera der heerlijke heipoeltjes, zien er uit als verkleinde reproducties van dat grijze „zangzaad” voor kanaries. 't Is een „gewoon,” eirond, leikleurigzaadje, niet langer dan $\frac{1}{3}$ mM.!

„Hier staat zoowaar nog een varen.”

Welzeke, dat is *Aspidium cristatum*, de kamvaren. Die blijft 's winters groen. Deze dikke knoppen in 't mos, omgeven door een verbazend fijn en mooi vliesje, zullen van 't voorjaar voor nieuwe vanen zorgen. *Asp. spinulosum* en *Thelypteris* zijn moeilijker te vinden. Die hebben nu geen veeren meer. Wel knoppen, onderaan de dorre bladstelen en toegedekt door vergane „bladeren” van 't laatste seizoen.

Hier zitten de knoesten van Mannetjes- en Wijfjesvaren en daar die van *Osmunda* tusschen 't mos. De jonge veeren voor 't voorjaar zijn opgerold tot stevige schijven van 1 cM. dikte en een middellijn van 4 cM. Bruine, wollige schubben beletten winters kille hand eenige schade daarbinnen toe te brengen.

De spiraalschijven zitten in een kring; de hoofden gezellig bij elkaar gestoken, om zoo den winter door te komen.

Neen, laat hier uw plantenschop liever rusten. Zoo'n armdikke wortelstok van een volwassen Koningsvaren uit 't mos los te krijgen, kijk, daar zou een polderwerker nog een hijsch aan hebben. Voorkiemen zoeken gaat ook niet best. We wachten dus tot de lentewarmte de onvruchtbare veeren wakker geroepen heeft. De parmantige Winterkoning in dien Els jubelt er anders al lenteachtig op los.

20 December. *Viola odorata* vormt nog steeds nieuwe bladen. Een paar oude zijn gestorven en hunne diverse lijkjes liggen beschuttend over de groeiknopjes heen.

Speenkruid laat overal zijn glimmend groene, karakteristieke blaadjes zien. Jonge resedaplantjes, in den nazomer uit zaad opgekomen, vormen $1\frac{1}{2}$ cM. groote bladrozetjes op den zwarten grond.

De pelorische *Linaria*'s slaan vele nieuwe knoppen

op. Ook die ontwikkelen zich tot mooie rozetjes met dicht opeenstaande blaadjes. Veldkers, *Cardamine* komt allerwegen op. *Pratensis* vormt regelmatige wortelrozetjes en *hirsuta* dichte, dikke loofbosjes.

Ja, alles groeit voor mogelijke kou dik en dicht in en op elkaar. De wintervormen van heel wat planten doen aan die onschuldige samenscholingen. Een ander middelje tegen de kou merken we bij dit Helmkruid op. De oude, stevige, vierkante, bladerlooze stengels van *Scrophularia nodosa* steken nog als priemen uit de aarde op. De peervormige zaaddoosjes aan hun top zijn reeds lang leeggeschud. Aan den voet dier stengels op den knoestigen wortelstok zien we spitse knoppen, bundeltjes bladen, geheel rood gekleurd door 't anthokyaan. Die kleurstof ontwikkelt warmte uit licht. Ze beschut dus de teere kinderen van *Flora perfect* tegen den ijzigen adem van den wintervorst. De werking der beste wollen bouffante is er nog maar een kleine jongen bij.

Naast onze *Scrophularia* steekt een ander bosje doode stengels uit den grond. Ze zijn veel korter en teerder dan de Helmkruidstaken en rond, inplaats van vierkant. Dat zijn stengels van 't Heksenkruid, een allerliefst plantje met dito witte bloempjes, van de familie van Wilgenroosje en St. Theunisbloem. (In jaargang I vindt ge er een afbeelding van.) Alle Hagenaars kennen het plantje natuurlijk, want 't Haagsche bosch staat er vol mee!

Of deze plant zich, behalve door zaad nog anders voortplant? Dat behoeft ge waarlijk niet te vragen. Let er maar eens op, hoeveel planten hier vlak bij elkaar staan. Terstond rijst een wortelstokvermoeden bij u op. Graven dan maar; denk er om: tamelijk diep!

We brengen teere, witte uitloopers voor den dag met hier en daar een schub en aan den top een knopje, het embryo der *Circaea* voor 't volgend jaar. Anthokyaan is hier niet noodig en ontbreekt dan ook geheel. De uitloopers zitten immers diep genoeg in den grond. Hen zal de vorst niet licht bereiken.

CHR. H. J. RAAD.

(Wordt vervolgd). H. 206.

Een welkome Uitgave.

Nieuwe Naamlijst van Nederlandsche Diptera door F. M. van der Wulp en Dr. J. C. H. de Meijere. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1898.

„Toen in 1845 de Nederlandsche Entomologische Vereeniging werd opgericht en eene nauwere aansluiting tengevolge had van hen, die zich bij ons met entomologie bezig hielden, lag het voor de hand, dat het jeugdige genootschap voornamelijk moest streven, om de insectenfauna van ons land te leeren kennen. Allen, die waren toegetreden, en

ook schrijver dezes, waren het daarover eens. Het kwam echter al dadelijk aan het licht, dat verreweg de meesten hunner uitsluitend de Lepidoptera tot voorwerp hunner studiën hadden gekozen en daarentegen aan de overige insectenorden betrekkelijk zeer weinig werd gedaan. Zou de Entomologische Vereeniging aan haar doel beantwoorden, dan moest aan dien toestand een einde komen. Zonder af te wachten, wat anderen voornemens waren, besloot ik daarom mij eene dier minder of niet behandelde gedeelten aan te trekken en aarzelde ik geen oogenblik om mijne keuze tot de Diptera te bepalen.”

Met deze woorden vangt het voorbericht van Van der Wulps *Diptera Neerlandica*, uitgegeven in 1877, aan. Ze teekenen den schijver. Hij is niet een liefhebber, zooals er meer zijn, die alleen maar werkt voor zijn plezier, neen, hij kent, ook in het liefhebberijvak zijner keuze, een plicht. Medestichter van een genootschap, dat in de eerste plaats de kennis der Nederlandsche insectenfauna beoogde, was het hem aanstonds duidelijk, dat, bij de onmogelijkheid voor één persoon om het geheele gebied der entomologie te bewerken, ieder zich een bijzondere taak had te stellen, en dat men niet volstrekt vrij was in die keuze, maar één der orden voor zijn rekening moest nemen, die anderen, als minder aantrekkelijk, links hadden laten liggen. De heer Van der Wulp geloofde in de wetenschappelijke roeping zijner vereeniging, en aanvaardde zijn deel van de gemeenschappelijke taak, al mocht dit ook minder aantrekkelijk schijnen dan wat zijn voorgangers en meewerkers voor zich hadden gekozen. Was zijn loffelijk voorbeeld vaker gevolgd, dan zou de werkzaamheid onzer entomologen zich veel meer gelijkmatig verdeeld hebben en de kennis van de Nederlandsche insecten zou thans veel minder gapingen vertoonen.

Met grooten ijver en bijzondere nauwgezetheid werd aan de opgevatte taak gearbeid. De voornaamste bezigheid moest, waar nog geen voorbereidende arbeid van anderen had plaats gehad, wel zijn het nagaan en optellen der in Nederland voorkomende soorten: vangen, determineeren en in collectie brengen.

Uit die eerste jaren dagteekenen de soortenlijsten in de welbekende „Bouwstoffen”, welke in menige noot aan den voet der bladzijden den wikkenden en wegenden determinator verraden, die het zich nooit vergeven zou, als zijn werk de sporen droeg, dat hij er wat luchtigjes overheen was gelopen. Ook nieuwe soorten werden „gedoopt” en beschreven.

Doch het is thans niet het oogenblik, om den heer Van der Wulp in zijn meer dan vijftigjarige werkzaamheid te volgen. Genoeg, dat hij al sinds jaren tot de betrekkelijk weinige entomologen behoort, die in hun vak een Europeesche vermaardheid genieten.

Eén verwachting, zoo hij die aanvankelijk mocht hebben gehad, is intusschen niet vervuld. De liefde voor de diptera is ten onzent nog niet groot; hij heeft, en dan nog pas in de laatste jaren, slechts één meewerker mogen winnen: Dr. De Meijere. Deze ondervinding is, naar mij voorkomt, niet geheel zonder invloed op 's heeren Van der Wulps arbeid gebleven: hij is méér aan de exotische en minder aan de Nederlandsche diptera gaan doen, en heeft — voor mij is daar iets pijnlijks in — tengevolge zeer geringe meewerking waarschijnlijk voor onze fauna niet zooveel kunnen tot stand brengen, als hij zich in den aanvang zijner loopbaan voorstelde: zijn *Diptera Neerlandica* is nog steeds onvoltooid, het eerste en tot nu toe éénige deel kwam reeds in 1877 uit!

Doch nu hebben wij ten minste weer eens iets van hem, van hem en van Dr. J. C. H. de Meijere. 't Is „slechts” een naamlijst met opgave van vindplaatsen, maar ik noem haar „een welkome uitgave.” Vooreerst moesten we noodzakelijk weer eens zulk een lijst hebben; de laatste in de „Bouwstoffen” is al ruim 30 jaar oud, en de liefhebbers, die, als ik, ook diptera verzamelen, kunnen er niet wel buiten, terwijl ook buitenlandsche entomologen, die de verspreiding der soorten over verschillende landen bestudeeren, zulke opgaven noodig hebben.

Maar het meest verheug ik mij, omdat ik twee namen op den titel zie staan. Het beteekent voor mij: want onze Van der Wulp heeft begonnen, zal worden voltooid, — zijn verzameling, zijn aantekeningen, zullen niet te vergeefs bijeengebracht zijn, zijn studie zal ten onzent worden voortgezet, en wie weet — het zou me zoo goed doen, als ik zien mocht, dat de heer Van der Wulp het nog mocht zien! — misschien verschijnt door de medewerking van Dr. De Meijere, met gebruikmaking van het sinds jaren tot dat doel vergaderde materiaal, nog wel, binnen niet te langen tijd, het vervolg op de *Diptera Neerlandica*! Zulk een uitgave, waartoe de thans verschenen „Nieuwe Naamlijst” de natuurlijke voorbereiding is, en die mij ook dan reeds welkom zou zijn, als ze misschien de stof minder uitvoering behandelde dan in het eerste deel is geschied, — zulk een uitgave zou ieder moeten verblijden, die gevoel heeft voor de voltooiing van een uit plichtgevoel ondernomen en met talent uitgevoerden wetenschappelijke arbeid.

Ik kan nog niet wel van de „Nieuwe Naamlijst” en van de „Diptera Neerlandica” scheiden. Want ik mag niet ver-

geten, dat ons blad vele jonge natuurvrienden onder zijn lezers telt, en dat deze met systematische werken niet altijd zoo bijzonder zijn ingenomen, daar zij de levenswijze der dieren toch maar veel belangrijker vinden dan hun rangschikking!

Welnu, als onze Van der Wulp vooral in de systematiek heeft gewerkt, dan is dat niet geweest, omdat hij geen hooger ideaal heeft gekend. Goed is het, te lezen, wat deze „in den dienst vergrijsde” systematicus over de verschillende takken der entomologie zegt. In zijn geschrift „De Nederlandsche Entomologische Vereeniging” (1895) somt hij ze op. Het zijn de systematiek, de biologie, de anatomie, de physiologie en de practische of oeconomische entomologie. Wij lezen dan verder:

„Ofschoon de systematiek hier in de eerste plaats is genoemd, moet zij toch geacht worden als minder hoog te staan dan de andere bovengenoemde categoriën, en is zij voor deze slechts een onontbeerlijk hulpmiddel, om met zekerheid de soort te bepalen, tot welke de gedane nasporingen en waarnemingen betrekking hebben.”

„Mogen er al in den laatsten tijd onder de mannen der wetenschap gevonden worden, die met zekere minachting op de systematiek nederzien, en deze voor de toekomst als minder noodig of althans geheel als bijzaak, als eene soort van liefhebberij beschouwen, wij willen hopen dat onze vaderlandsche entomologen zich daardoor niet zullen laten afschrikken, op den ingeslagen weg voort te gaan en zonder daarom andere, hooger staande richtingen in de entomologische wetenschap geheel te veronachtzamen, zich allereerst op de juiste onderscheiding en rangschikking der hun voorkomende insecten zullen blijven toeleggen.”

De heer Van der Wulp is dus systematicus, niet, omdat het stelsel hem boven alles gaat, maar omdat hij voorstander is van een ordelijke manier van werken. Rondt erker hij, dat de systematiek de mindere is onder de verschillende „categoriën” der entomologie, maar even duidelijk spreekt hij het uit, dat des ondanks zij toch het eerst in aanmerking behoort te komen, voor wie de wetenschap grondig beoefenen wil. Ook in dit opzicht is de schrijver zijn verleden getrouw gebleven. De aanhaling, waarmee ik begon en deze laatste getuigen het beide: hij vraagt niet in de eerste plaats, wat hij mooi en aardig vindt, en waar hij de meeste liefhebberij in zou hebben, maar *wat gedaan moet worden*: hij is de man van het wetenschappelijk plichtgevoel.

Zoo zijn er gelukkig meer onder ons. Maar de uitgave der „Nieuwe Naamlijst” vestigt op dit oogenblik de aandacht van alle Nederlandsche entomologen in 't bijzonder op onzen Van der Wulp — en op zijn waardigen opvolger in de dipterologie Dr. De Meijere. Geluk op hun gemeenschappelijk werk, dat al weer een schrede nader brengt tot de uitgave eener dipterologische fauna!

* † Nw. 1947

J. JASPERS JR.

De Stinkzwam.

... Wat nu de beide phallus-eieren — zal ik ze maar noemen — aangaat, zoo heb ik die bij tehuiskomst met de *Pyrola Secunda* in den kelder gelegd en ze den anderen morgen bezorgd.

Ze waren 's morgens negen uur nog onveranderd evenals den vorigen dag. De grootste was bovenaan uitgescheurd. Ik ging naar Oudemans en vroeg hem of hij ze hebben wilde om op spiritus te zetten, welk aanbod natuurlijk gaarne werd aangenomen. Meerdere zeldzame of nieuwe soorten Fungi heeft ZED. al van mij gehad en komen deze alle op spiritus en worden dan te Leiden bij de verzameling der Ned. Bot. Ver. geborgen. Heeft u een flesch? vraag ik; „Ja maar een kleine.” Ik neem die mede; denkende ~~dat~~er niets gebeurd is, gaan ze er beide in. 10 uur ben ik weer thuis, maar jawel de kleinste was nog ongespannen maar de grootste in dat uur reeds zoover geavanceerd en van vorm veranderd, veel verder dan uw derde teekening, dat die er niet in kon. Ik heb toen een stopflesch van mijzelf leeggemaakt en Oome Kool er in gedaan. De kleine is al lang in Leiden; het andere exemplaar nog in mijn bezit. U kunt het zien als u bij me komt. 't Is een merkwaardig natuurvoorwerp; ik heb het ding al eens op een tuinbouwvergadering vertoond.

H. J. KOK ANKERSMIT.